
Preventiehiërarchie: hoe preventiemaatregelen kiezen

Voor de keuze van preventiemaatregelen wordt de preventiehiërarchie gehanteerd. Hoe hoger een maatregel zich bevindt in de hiërarchie, des te meer effect de maatregel zal hebben.

Onderwerpen: [Risicobeheer](#), [Preventie- en beschermingsmaatregelen](#)

©: gepubliceerd op 27.11.2025 door de redactie, prevent.be

Last change: 27.11.25

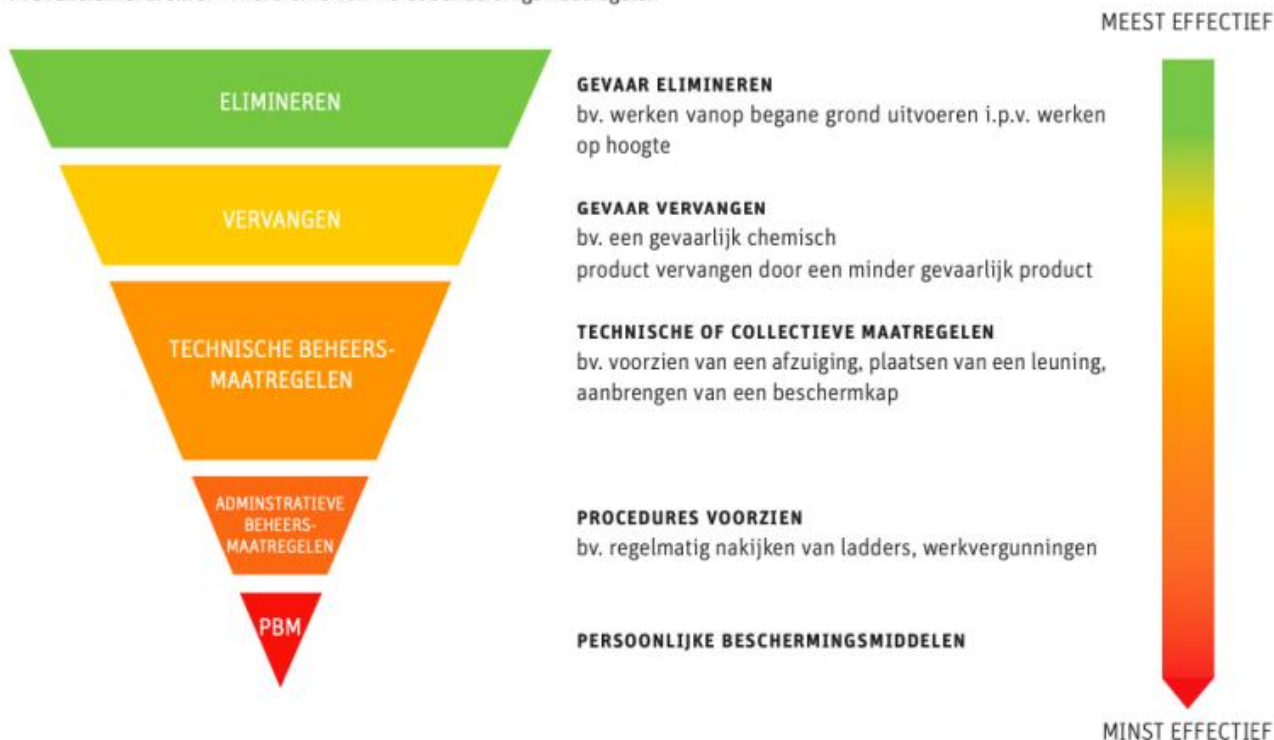
Eerst risicoanalyse

Preventiemaatregelen zijn nodig om risico's te vermijden of te beperken. Daarom start het werk steeds met de uitvoering van een **risicoanalyse**: welke risico's zijn er? wie wordt hieraan blootgesteld? hoe groot zijn deze risico's? Al deze informatie laat toe om in een volgende stap preventiemaatregelen te bepalen. Dit maakt deel uit van het **dynamisch risicobeheersingssysteem**.

Preventiehiërarchie = leidraad voor de keuze van preventiemaatregelen

Voor de keuze van de preventiemaatregelen wordt de preventiehiërarchie gehanteerd. Het principe van de preventiehiërarchie is dat er steeds de voorkeur moet gegeven worden aan maatregelen met de meeste impact. Zo is het beter om het risico volledig weg te nemen dan het te beperken. Een goed voorbeeld is een lawaaierige machine. Het is beter om deze te vervangen door een minder lawaaierig exemplaar dan er een omkasting omheen te plaatsen en/of aan de medewerkers te vragen gehoorbescherming te dragen. Onderstaand schema illustreert de preventiehiërarchie.

Preventiehiërarchie – Hiërarchie van risicobeheersingsmaatregelen

Opgelegd in de wetgeving

De preventiehiërarchie is een leidraad voor het uitwerken van geschikte preventiemaatregelen en het principe staat ingeschreven in de wetgeving, m.n. in de [wet welzijn op het werk, art. 5§1](#).

Hoe hoger in de hiërarchie, hoe meer impact

Verder is het ook zo dat maatregelen die zich hoger in de preventiehiërarchie situeren meer impact hebben. Als het mogelijk is om een gevaarlijk chemisch product te vervangen door een minder gevaarlijk, is het misschien niet meer nodig om een lokale afzuiging te plaatsen, beschermende kleding te voorzien voor de medewerkers, uitgebreide opleiding te organiseren, enz. Dat maakt alles minder complex en bovendien komt het het welzijn van de werknemers ten goede.

En wat met de kosten?

Maatregelen hoger in de preventiehiërarchie zijn zeker niet altijd duurder. Integendeel, in het hierboven beschreven voorbeeld kan door de keuze voor een ander product, een heleboel andere kosten vermeden worden (bv. plaatsen van afzuiging).

Soms gaan bronmaatregelen wel gepaard met hogere kosten. Denk bijvoorbeeld aan het herinrichten van een magazijn om de verkeerstromen tussen heftrucks en voetgangers volledig te scheiden.

Plannen

Toch blijft de preventiehiërarchie een goede leidraad om preventie te plannen. Zo kan er dan op korte termijn gekozen worden voor markeringen op de grond, hekken, leuning, en

dergelijke en op termijn, als er toch een renovatie gepland is, voor een volledige herinrichting. Hiermee kan rekening gehouden worden bij het opmaken van [jaaractieplannen](#) en het [globaal preventieplan](#).

Waarom situeren persoonlijke beschermingsmiddelen zich onderaan de preventiehiërarchie?

Persoonlijke beschermingsmiddelen (pbm) beschermen de persoon die het pbm draagt tegen het risico. Voorbeelden van dergelijke pbm zijn veiligheidshandschoenen, veiligheidsschoenen, veiligheidsbril, beschermkledij, veiligheidshelm, ademhalingsbescherming en valbeveiliging. De oplossing om pbm te voorzien wordt vaak naar voren geschoven aangezien het een maatregel is die snel genomen kan worden en waaraan makkelijk gedacht wordt. Eén van de werknemers snijdt zich in de vingers, laten we dan maar het hele team snijbestendige handschoenen geven.

De efficiëntie van deze preventiemaatregel is echter beperkt. Pbm bieden immers enkel bescherming aan de persoon zelf, niet aan iedereen op de werkvloer. Een lasbril beschermt de lasser maar niet een toevallige voorbijganger. Bovendien hangt de efficiëntie sterk af van de wijze waarop de persoon het pbm draagt. Een werknemer die bijvoorbeeld af en toe een gehoorkap afzet zal nog steeds blootgesteld worden aan hoge geluidsniveaus. Een persoon met een beschermingsmasker waar niet de juiste filter in zit, zal nog steeds gevaarlijke dampen inademen. Daarom blijft het aangewezen om steeds naar de

preventiehiërarchie te kijken alvorens de keuze te maken voor een pbm. Bovendien heeft het geen zin om pbm ter beschikking te stellen, als de medewerkers zelf het nut er niet van inzien. De implementatie van een dergelijke maatregel moet dus steeds gepaard gaan met bewustmaking en opleiding.

Maatregelen combineren

In de praktijk is het doorgaans nodig om maatregelen van verschillende niveaus uit de preventiehiërarchie te combineren. Ook na het beperken van het risico aan de bron, kan het nog steeds nodig zijn om bijkomende maatregelen te nemen. Bijvoorbeeld, het gebruik van een zuurkast in een labo beperkt het risico van blootstelling aan chemische agentia maar daarnaast blijven pbm (chemisch bestendige handschoenen, beschermkledij, veiligheidsbril) nodig en én opleiding én pictogrammen.